

יום האמונה

למה עבודת ההמלכה היא דווקא במחשבות של אמונה? איך מנצלים כל רגע בראש השנה לאמונה הזו; וגם כשלא הולך לנו כפי שציפינו?

משפיע: א גוטן ערב ראש השנה אברהם יצחק.
אברהם יצחק: א גוט יאר המשפיע. כבר עומדים ממש ממש בכניסת יום ראש השנה! פחד! דיברו ודיברו על היום הזה, והנה זה כבר כאן...

משפיע: כן, ברוך השם. שהחיינו והגיענו לזמן הזה. הבה אשאל אותך, מה אתה הולך לחשוב בראש השנה? באיזה סוג מחשבות אתה מתכנן למלאות את המוח שלך במשך היום?

אברהם יצחק: מה השאלה? אני לא מבין. בוודאי שהמחשבות הם להמליך את השי"ת! זה מה שחושבים בראש השנה.

משפיע: מה פירוש להמליך את השי"ת? תסביר לי קצת מה כוונתך בזה.

אברהם יצחק: שאני יסביר? פשוט מאוד, להמליך את השי"ת! להכריז ולגלות שהוא מלך כל הארץ!

משפיע: אתה אומר הרי כל כך טוב, אבל הבה נשאל הלאה, איך בדיוק חושבים את זה? חושבים כל הזמן את המילים 'מלך' 'מלך' 'מלך'? במשך כל היום אתה חוזר ומשנן את ההכרזה של 'המלך'?

אברהם יצחק: לא... להמליך זה לא רק להגיד את המילים 'המלך', להמליך הכוונה לקלוט שהוא ברא את הכל, והוא בעל היתר על הכל, והכל שלו.

משפיע: אה, עכשיו אתה אומר ממש טוב. אבל הבה נפרט את זה לפרטים יותר קטנים, מה בדיוק הכוונה שהוא בעל היתר על הכל והוא ברא את הכל? על מה חושבים? שהוא ברא את השמים ואת הארץ ואת השמש והירח?

אברהם יצחק: זה גם, אבל לא דווקא את השמש והירח, אלא כל מה שיש בעולם, כל מה שאני רואה וכל מה שיש לי, הכל רק מהקב"ה! הוא עושה הכל, אם יכולים להזיז את היד - זה רק מהשי"ת. אם יכולים לראות - זה ממנו יתברך. בקיצור, הוא הכל ממש.

משפיע: אתה בעצם אומר מחשבות של אמונה. אתה מתאר מחשבות של 'אני מאמין' הראשון, שהקב"ה בורא ומנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ואתה אומר שעם המחשבות האלו אתה מתכנן להיות עסוק במשך כל יום ראש השנה. ממש גיוואלדיג.

תגיד לי, המחשבות האלו לדעתך קשורות לעניין 'המלכה'? להמליך את השי"ת פירושו לחשוב מחשבות של אמונה?

אברהם יצחק: אה... לכאורה. ככה אני חושב. המשפיע סובר אחרת?

המחשבה היא השורש

משפיע: לא לא. אתה צודק במאה אחוז. זה בדיוק הפירוש של 'המלכה', רציתי רק שתקלוט שאכן זה בדיוק הפירוש של להמליך את השי"ת! לקלוט שכל מה שיש בעולם הוא מהשי"ת, הקב"ה מחיה מנהיג ומשגיח על כל תנועה ותנועה. כל גברא וגברא יש לו קיום וחיות רק מהשי"ת, ואין שום דבר בעולם חוץ ממנו. כאשר האדם חושב מחשבות אלו, פירושו שהוא ממליך את הקב"ה.

אברהם יצחק: אבל בעצם עכשיו אני חושב שלכאורה זה

לא בדיוק ההגדרה של 'המלכה', כי לכאורה כשאומרים שממליכים את השי"ת מתכוונים למשהו יותר מזה, מתכוונים שמקבלים על עצמינו עול מלכותו יתברך, משעבדים את הלב והמוח להקב"ה, ומוסרים אליו את התאוות והרצונות שלנו, זה לכאורה עיקר הפירוש של 'המלכה'...

משפיע: זה נכון, אבל זה בעצם התוצאה של ההמלכה. כי כאשר האדם קולט שהכל הוא השי"ת, ואין עוד מלבדו, והוא חוזר ומשנן את המחשבות של 'אני מאמין' שהקב"ה עשה ועושה ויעשה - התוצאה של זה היא, שהוא משעבד ומוסר את עצמו להקב"ה.

כמובן שבוודאי מוכרחים להגיע בסוף לתוצאה הזאת, אבל זו כבר תוצאה שתבוא אח"כ לפי חוזה ההכרה שהכל הוא מהשי"ת והוא ואין בלתו, אבל והשורש והעיקר של ההמלכה מתחיל במחשבות של האמונה, כמה שנקלוט שכל מה שיש בעולם הכל ממנו יתברך.

אברהם יצחק: ברור מאוד. אז אם העבודה שלנו היא לחשוב במשך כל היום של ראש השנה מחשבות כאלו של אמונה, שהקב"ה מנהיג ומחיה כל דבר, והכל ממנו, ואין עוד מלבדו. כאשר אנחנו חושבים ככה, זה פירוש שאנחנו ממליכים את השי"ת.

משפיע: נכון, וכמובן שהבסיס לכל זה הוא התפלות שתיקנו לנו חכמינו ז"ל לראש השנה על זה העניין, בין בכל שמונה עשרה שהוסיפו תפלות על גילוי מלכותו יתברך, ובין בפסוקים של מלכויות זכרונות שופרות, ובעיקר בתקיעת השופר שמבטא ומגלה את הכרזת המלכות. אבל ברור שזה לבד לא מספיק, כי האמירות והתפלות בלבד אינם עדיין מספיקים שיחקק בלבינו ובקרבינו מלכות השי"ת, ובשביל שייחקק בקרבנו, צריכים שכל היום יהיה הראש שלנו עסוק עם זה! כל המחשבות והפעולות שלנו יהיה טובים סביב מחשבות אמונה במציאות השי"ת.

להיות ב'מצב', ולהאמין בכל מצב

אברהם יצחק: אולי ננסה לפרט את זה, בכדי שזה יהיה יותר מציאותי לחשוב על זה. איפה עוד אפשר לחשוב את המחשבות האלו של המלכת השי"ת? הרי לפעמים יכול לקרות שינופלים' באמצע מכל המצב הזה של המלכה, השאלה מה עושים שזה לא יקרה? איך גורמים שהמחשבות האלו יצליחו ללוות אותנו בכל רגע ורגע ממש?

משפיע: ראשית כל צריכים לעשות כל מה שאפשר בכדי להיות ב'מצב', דהיינו להיות במצב של רצינות ועסוקים במצב של ראש השנה, ולא להגרר לדברים חיצוניים המסיחים את הדעת מרוממות קדושת היום. זה דבר ראשון. אלא שכמובן שיש בתוך ראש השנה עצמו כמה סוגי מצבים, יש את המצב של התפלות עצמם, שאז כמובן נמצאים באווירה מרוממת ביותר, אבל יש עוד כל מיני זמנים במשך היום, זמני הסעודות, ההליכה להתברך בברכת שנה טובה, זמן השינה והקיימה, כל אלו הם זמנים שצריכים גם להיות ב'מצב' של ראש השנה, על אף שזה לא בצורה והאופן של התפלות בבית המדרש, אבל גם אז צריכים להשתדל להיות מנוחים ושקועים בקדושת היום

ועבודת ההמלכה.
אברהם יצחק: אה, בדיוק על הזמנים האלו אני חושש. זה היתה כוונת השאלה שלי, איך מצליחים גם אז לשמור על ה'מצב' ולהעסיק את המוח במחשבות של אמונה והמלכת השי"ת?

משפיע: התשובה על זה היא, שלא רק שכל המצבים האלו לא צריכים להפריע מלהמליך את השי"ת, אלא דווקא המצבים והאופנים האלו מבטאים את ההמלכה הנכונה, דווקא אז צריכים אנו לקלוט שכל תנועה ותנועה מושגת מהשי"ת, וכל מה שסובב אותנו, וכל דיבור שמדברים אליו, וכל איזה עניין שמזדמן לדינו הדרוש מאתנו שנתעסק עמו, הכל ממש מאתו יתברך לבד, וכמה שקולטים זאת יותר ויותר, ממליכים את השי"ת יותר ויותר, שהרי זה ממש עניין ההמלכה, להמליך ולגלות את השי"ת בעולם המעשה ממש!

זה נכון אמנם שבמצבים כאלו לא מרגישים כל כך את ה'אור' והרגש הקדושה, אבל זה בעצמו מהות האמונה - לקלוט שהקב"ה נמצא אתנו גם במצבים כאלו, וכל הקורה אתנו זה הוא בעצמו יתברך לבד. הכל ממנו, ואין זולתו ואין בלתו; כאשר אני הולך בדרך, אני קולט שהקב"ה שלח אותי בדרך הזאת ושכל פסיעה אחת מושגת ומתוכננת מהשי"ת, והקב"ה בכלל נותן לי את כח ההליכה, ושיש לי למי ללכת, ולדבר את מה שאני צריך לדבר, ולשמוע את מה שאני צריך לשמוע. וכך ממלאים את המוח במחשבות של אמונה בכל תנועה ותנועה, במשך כל היום בכל המצבים שהקב"ה מזמין לנו, וקולטים שהקב"ה נמצא בכל מקום וזמן ומצב.

אברהם יצחק: המשפיע נקט דוגמה של הליכה להתברך בברכת שנה טובה. ולכאורה סוג המחשבות האלו הם גם בעת הסעודות, ובזמנים שלפני ואחר השינה...

משפיע: נכון, הבנת טוב. ממלאים את הראש עם אמונה, קולטים שכל מה שאנחנו עושים, הכל הוא רק מכח חיות הבורא יתברך. אבל הייתי רוצה להוסיף עוד נקודה שבו אנו צריכים לגלות ולהמליך עלינו את השי"ת, והוא כאשר יש איזה עגמת נפש, או משהו שלא הולך כפי הרצון שלנו, אם כאשר המקום שלנו בבית המדרש אינו בדיוק כפי שרצינו, או שאחד מפרעי לנו עם איזה רעש המפריע לתפלה או לשמיעת הש"ץ, או סתם איזה עגמת נפש המסיחה את הדעת שלנו ומוציאה אותנו מהמצב, דייקא שם צריכים להמליך את השי"ת! לקלוט ולשנן עוד פעם ועוד פעם שהכל הכל הכול הוא מהשי"ת! הכל בהשגחה מכוונת ממש! אף אחד לא מפריע, אף אחד לא פוגע, שום דבר לא קרה מאלי, הכל ממש הוא רק מהשי"ת לבדו, וזה ממש עצמות המושג 'המלכה', כאשר לוקחים את כל מה שנמצא בעולם ומייחסים זאת להקב"ה.

אברהם יצחק: אבל מה עושים אם ההפרעה הזאת מוציאה אותי ממש מהמצב של ראש השנה? לדוגמה, אם אני מוצא את עצמי במקום כזה שבו לא שומעים ולא רואים כלום, והתפלה שם לא הולכת... עס דאוונט זיך נישט... או מה עושים כאשר סתם ככה אין 'מוחין' והרגש הלב, מה עושים אז?

משפיע: אדרבא, שם מתבטא עוד יותר המלכת השי"ת. כי הרי זה ממש המושג 'המלכה' לקלוט שגם המצבים האלו עשה **המשך בעמוד ה'**

1000 גליונות לזיכוי הרבים
נרבות ירדני החשוב
הרה"ח ר' **אהרון בן גינענדר** שליט"א
לכתיבה והדפוס טובה ואיכות ימים ושנים כסריות טפא ונודא
מע"א, ולצאת זכא במשפט ולדונבל מצפני דרשנים
כסת סוד המעשי טק ותלמודיו ויע יובי ליות כספי וכו' כות

1000 גליונות לזיכוי הרבים
נרבות ירדני החשוב
הרה"ח ר' **נתן יואל פיש** שליט"א
לדגל הבר מצוה לבנו למול טוב
כסת סוד המעשי טק ותלמודיו ויע יובי ליות כספי וכו' כות

1000 גליונות לזיכוי הרבים
נרבות ירדני החשוב
הרה"ח ר' **אהרון בן גינענדר** שליט"א
לכתיבה והדפוס טובה ואיכות ימים ושנים כסריות טפא ונודא
מע"א, ולצאת זכא במשפט ולדונבל מצפני דרשנים
כסת סוד המעשי טק ותלמודיו ויע יובי ליות כספי וכו' כות

1000 גליונות לזיכוי הרבים
נרבות ירדני החשוב
הרה"ח ר' **נתן יואל פיש** שליט"א
לדגל הבר מצוה לבנו למול טוב
כסת סוד המעשי טק ותלמודיו ויע יובי ליות כספי וכו' כות

הגליון מוקדש לעילוי נשמת
הרה"ח ר' **אהרון בן גינענדר** שליט"א
נרבות ירדני החשוב

הגליון מוקדש לעילוי נשמת
הרה"ח ר' **נתן יואל פיש** שליט"א
נרבות ירדני החשוב

הגליון מוקדש לעילוי נשמת
הרה"ח ר' **אהרון בן גינענדר** שליט"א
נרבות ירדני החשוב

הגליון מוקדש לעילוי נשמת
הרה"ח ר' **נתן יואל פיש** שליט"א
נרבות ירדני החשוב

נסירה טובה מלפניך

מה הן הגזירות הנגזרות בראש השנה? ובמה הם שייכים לסוד הנסירה? ואיך תקיעת שופר המעורר מהשינה היא תוצאה מהשינה עצמה?

א גזירות טובות

יש להבין מה ענינם של הגזירות שאנו מבקשים עליהם בראש השנה, 'בספר חיים וכו' פרנסה טובה, וגזירות טובות ישועות ונחמות נזכר ונכתב לפניך, יקרע רוע גזר דיננו, ובפשטות הכוונה על גזר הדין והמשפט שאנו נידונים בראש השנה, ובעומק יותר כי הוא יום התחדשות המלוכה ובו ביום המלך גוזר גזרותיו על ממלכתו, והן הן גזירות וחוקי המלוכה אשר בהם תלוי ההצלחות והפרנסות של בני המדינה, זה ענין זה יעשר, כי על דבר אחד מטילים מיסים גבוהים ועל דבר אחר מקילים וכולי וכולי, כפי ראות עיני מלך לתועלת ולתיקון בני המדינה, וכמו כן מלמעלה נגזר ביום זה כל סדרי השפע השנה הבאה עלינו לטובה, והוא מה שאמרו חז"ל 'כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה'.

אמנם בפנימיות נמצא בזה הבנה עמוקה יותר, כי הנה גזירות הן מלשון 'חיתוך', ואכן מצינו שהשפעה שנשפע מלמעלה נקרא בלשון חיתוך, וכלשון 'החיתוך חיים לכל חי' (פיוט ו'כל מאמנים'), וכן הוא הלשון ב'ונתנה תוקף': 'ותחתך קצבה לכל בריותיך', ועד"ז ידוע שסוד שם הפרנסה הוא חתך, ויוצא מסופי התיבות של הפסוק 'פותח אית ידיך', ולכן איתא בשם הבעל שם טוב הק' ז"ע סגולה לפרנסה; לקנות (או לחדד את ה)סכין בערב ראש השנה, כי הסכין הוא הכלי שבו חותכין, וככל שהסכין מחודד יותר כן חותך טוב יותר, ולכן בסגולת ה'סכין' לעורר שם חתך הוא שם הפרנסה, (ועד"ז איתא בספה"ק שהחדיש 'תשרי חשוון כסליו' שבהם נשפע שפע הפרנסה על כל השנה, מראשית הכתיבה בראש השנה, עובר לירחוש מרחשוון שפוחית' שבחודש מרחשוון, ועד גמר החתימה בזאת חנוכה, נרמז בראשי תיבותיהם שם הקדוש חתך).

ומה שהשפעת הפרנסה מכונה 'חיתוך' מצינו בזה כמה הבנות; או כי כביכול השפע נחצב ונחתך ממקור השפע אלינו התחתונים (כי למעלה השפע הוא אין סופי, ובלתי מושג לתחתונים, וע"י החיתוך והקצבה השפע מתצמצם אלינו), או כי יש סך מסוים לשפע ופרנסה הכללי הנשפע בזאת השנה, ומשפע זה נקצב ונחתך וניתן לכל יחיד סך מסוים כפי הצטרכותו, (והוא מעין התקציב השנתי שיש בכל מדינה, אשר נחלק בין כל צרכי המדינה), ועל זה אנו מבקשים שייגזר עלינו גזירות טובות - שנקבל נתח וחלק טוב מהשפע הכללי (ולקמן יתבאר בס"ד העומק בזה), ומי שהוא בר דעת; מבקש: שהשפע יחלק באופן שייצא ממנו טובה כללי לכל בני המדינה, וייצאו כולם נשכרים, (והוא לאו דווקא כאשר יש לכל אחד בשווה, אלא כאשר מגיע השפע לידים הנכונות, שאז בסיכומו של דבר כולם נשכרים).

ב ראש השנה - יום בריאת חוה

ובכדי להעמיק יותר בענין החיתוך והגזירות טובות הנחתכים ונגזרים ונקצבים בראש השנה, לשם כך יש לפתוח את עומק העניין של ראש השנה; מה הדבר שקורה בראש השנה? בפסח זכינו ל'יצאת מצרים', בשבועות ל'מתן תורה', אך מה אנו זוכים בראש השנה? והתשובה הרגילה היא 'היום הרת עולם', שהוא היום שבו נברא - ומתחדש בכל שנה - העולם; אמנם זה אינו

מדויק כי הרי התחלת בריאת העולם היה ביום כ"ה באלול (כדאיתא בבבבסיקתא), ויום ראש השנה הוא כבר יום השישי של בריאת העולם, ויש מתרצים (עייין ר"ן ראש השנה ג. מדפי הר"ף) שהכוונה על בריאת אדם הראשון שעל ידו הוא הגמר של בריאת העולם, אמנם מדויק יותר לומר שהכוונה על 'בריאת חוה' שנבראה בו ביום, (ועל ידה נגמרה בריאת האדם בשלימות), כי ה'אשה' שייכת יותר לבחי' עולם המאיש, וכידוע 'עולם' הוא מלשון 'עלמה' ובתולה, (ולפי זה יתפרש 'היום הרת עולם' יותר נכון).

ומעתה נגדיר את היום של ראש השנה, כ'יום בריאת חוה', והנה יש בתורה הקדושה פרשה שלימה של בריאת האשה, 'ויפל אלקים תרדמה על האדם ויקח אחת מצלעתיו' וגו' (בראשית ב, כא), אשר כל הפרשה הזו אירעה ביום ראש השנה, היום שבו נברא האדם שבו ביום הפיל עליו תרדמה, ולקח אחת מצלעתיו, וממנו התקין ובהנה את האשה. ואכן כוונת האר"ז בסודן של התיקונים הנפלאים הנפעלים על ידי התפילות והתקיעת שופר של ראש השנה נרמזים בסוד בריאת חוה.

והנה לקיחת הצלע מהאדם היה ע"י חיתוך ונסירה, שחתך וניסר את הצלע הימנו, ובעצם חיתוך וגזירה זו, היתה ה'חתיכה' וה'גזירה' הראשונה שהיה בראש השנה הראשון בעת בריאת העולם, והיתה זו 'גזירה טובה', כי ע"י גזירה זו מצא את האשה, והרי כתוב (משלי יח, כב) 'מצא אשה מצא טוב', וכמו כן היה זה בחי' 'חותך חיים', שהרי הכתוב אומר (קהלת ט, ט) 'ראה חיים עם האשה'.

וגזירה ונסירה זו מתעורר בכל שנה בראש השנה, והוא סוד ה'נסירה' המבואר בכתבי האר"ז המתעורר בפנימיות בכל שנה בראש השנה, כי הנה האשה רומזת על ספירת המלכות דא שכנינתא קדישתא, והיא הנסרת מהספירות העליונות להיות פרוצין שלם וקומה שלימה בפני עצמה, והיא המשפעת שפע החיים והטוב לעולמות התחתונים, וכשמה 'שכינה' מלשון 'אני ה' השוכן אתכם', (ונסירה זו נרמז בשם הוי"ה הקדוש, כי הנה שם הוי"ה במילוי אלפין גימ' אד"ם - סוד האדם העליון דא קודשא בריך הוא, (המכונה בכיכול אדם - כלשון הכתוב 'האדם היושב על הכסא' - כי האדם הוא בכיכול בצלם אלקים), וכאשר ננסר את המילוי מאותיות השם עצמן (דהיינו שנסיר את אותיות הוי"ה עצמן שבגימ' כ"ו, ונשאיר את אותיות המילוי לבדן - וי"ד א א"ו א) יא בגימ' י"ט כמנין 'חוה' - הרומזת על השכינה הנסרת בכיכול מבחי' הספירות העליונות דא קב"ה). ובעצם נסירה זו היא הנסירה העיקרית, ומזה נשתלשל שגם חוה התחתונה - שהיא בכיכול הארה והשתלשלות מהשכינה הקדושה - גם כן ננסרה ונבראה בו ביום.

ועל ידי נסירה זו נתחדש ונבנית קומת המלכות דא שכנינתא קדישא בכל ראש השנה, ומכח זה מתחדשים כל העולמות - המקבלים חיותם ושפעם מספירת המלכות - ונשפע בהם שפע החיים והטוב לכל השנה. וזהו סוד אומרם ז"ל (בי"מ נט.) 'אוקירו לנשיכיו כי היכי דתתערו' (- כבודו את נשיכם בכדי שתתעשרו), כי העשירות תלוי באשה, אשר היא רומזת על השכינה

הקדושה; שממנה העושר וכל הטוב והחיים שבעולמות התחתונים. ועל נסירה זו רומז שם הקדוש חתך, אשר בו ועל ידו נשפע שפע החיים והטוב מלמעלה בכח התעוררות הנסירה ובנין המלכות, וזהו העומק והסוד בבקשתנו: 'גזירות טובות ישועות ונחמות, נזכר ונכתב לפניך', לעורר את הנסירה למעלה שבו תלוי כל שפע החיים והטוב, ועל זה המבוקש "בטל מעלינו כל גזירות קשות" - שלא יהא הנסירה ח"ו באופן של הסתר ודין.

ג נסירה טובה או רעה?

אמנם יש להבין: מה פשר העניין שהמשכת החיות הולך עם נסירה? והתמיהה בכך תודגש יותר כשנציג אותה על ההשתלשלות הגשמית של עניין הנסירה, בעניין האיש והאשה הגשמי. כל עוד שהיתה חוה עצם מעצמיו ובשר משרשו של אדם הראשון, אמר השי"ת "לא טוב היות האדם לבדו" (בראשית ב, יח), והזקק לנסר את חוה להיות לו עזר כנגדו, שרק אז מצא אשה מצא טוב. ולכאורה כל העניין הזה לא מובן, שהרי נראה רק שזה הפך את האדם לבעל חסרון; שהרי לפני כן לא היה האדם זקוק להגיע ל'טובות' של אף אחד, והיה לו את כל השלימות בתוכו עצמו, שהרי אשתי שממנה טובתה - היתה מחוברת אתו, והיתה חלק ממנה ממש, ופתאום הוא הפך ל'זקוק' עצום כזה, שכל עוד שהוא שרוי בלא 'אשה' הוא שרוי בלא חיים, בלא טובה, ובלא ברכה, ואין לו כלל חיים מתוקנים בלעדיה.

ובאמת שאיש ואשה זה רק דוגמא אחת מהשתלשלות עניין ה'נסירה' בעולם, אשר הוא באמת עניין כללי המקיף את כל הבריאה. לדוגמא: עולה בדעתו של יהודי להקים ישיבה מיוחדת, עם רעיונות ודרכים מופלאים שיש לו איך לגרום לבחורים להתעלות בדרגה הגבוהה ביותר שרק שייך. אלא שדא עקא שכדי לפתוח ישיבה לא די בראש ישיבה ומחנך מוכשר, אלא צריכים גם למנהל מוכשר, וגם משגיח רוחני מוכשר ומשגיח גשמי מוכשר, ואז העסק נתקע, שכן הוא צריך כבר להתחשב גם עם דעתו של המנהל וגם של המשגיח ועוד עשר דעות שנכנסים כאן באמצע, וכך הוא מוכרח בדרך כלל מטבע הדברים לגנוז כמה מהרעיונות שלו ולא יכול להוציא לפועל את שאיפתו בשלימות כפי שהוא חלם.

וזו ה'נסירה' בהתגלמותה, שהרי לו יצויר שהיה לאדם אחד את הכשרונות הן של ראש ישיבה, והן של מנהל, והן של משגיח רוחני וגשמי, וכל הישיבה היתה יכולה לעמוד על אדם אחד, לכאורה היה האדם יכול להוציא לפועל את הרעיונות שלו עד הסוף בתכלית השלימות. אך השי"ת עשה בריאה מנוסרת, ואין כזו מציאות שהאדם יכול לחיות ולהגיע לאיזה תכלית לבד, ותמיד הוא נזקק לשתף פעולה עם אחרים שיתרמו את החלקים שלהם, הראש ישיבה לא יכול בלי מנהל, והמנהל לא יכול בלי ראש ישיבה וכן הלאה.

וכביכול גם כלפי מעלה אנו רואים את ה'נסירה' הזו.

ד רשימה / כללי וחיצוני קודש ממאורי החסידות

ענין הנסירה הוא, להסיר לבו מכל השכליים, ויצעק לבו אל ה' למעלה מכל השכליים.

הרה"ק ר' ברוך ממעיי' ב'ו' ז"ע (בצינא דנהורא, ר"ה)

המשך מעמוד הקודם

טרם שנברא האדם, עמדה הבריאה בצורה הכי יפה שיש, כל המלאכים

ושרפים ואופנים בעולמות העליונים, יחד עם כל מחזורי הטבע של הדומם הצומח והחי העשבים הבהמות והחיות, כולם עומדים בצביונם כרצונו של הבורא ואומרים שירה לפני השי"ת, עד שפתאום נברא 'אדם' ולראשונה מופיע בעולם מציאות מנוסרת ממציאות הבורא, מציאות שהוא כבר בעל בחירה לעצמו; וכמוכן שהדבר הראשון שצריך להזהיר אותו מיד זה 'תן דעתך שלא תחריב את עולמך' כלשון המדרש (קהלת ובה ז, ט), ואכן מכאן מתחילים כל הקלקולים והבעיות בבריאה שהעולם כבר מתגלגל קרוב לשית אלפי שנים כדי לתקן את הקלקולים שלו...

וכל אחד מהדוגמאות גורם לקושיא להתעצם, אך הולכת הנסירה עם המשכת החיות! הרי לכאורה ההיפך היא הנכון, וה'נסירה' היא השורש של סילוק החיות, ושורש כל הבעיות והקלקולים בבריאה, שהביאו ל'וינוחם' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו" (בראשית ו, 1).

תקיעת שופר - התעוררות על ידי השינה

אמנם התשובה היא, שאכן כל הקלקולים והבעיות הבאות מתוך הנסירה הם אכן השלב של ה'דורמיטא' (- השינה), אשר מלווה את ה'נסירה', [וכמו שמצינו בתורה הקדושה שהנסירה באה עם 'תדרמה'. (דורמיטא' בלשון תרגום), וכמאמר הכתוב 'ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם וישן - ויקח אחת מצלעותיו', שלכן זה אכן נראה כמצב של שינה, בהסתלקות החיות וקלקול והעדר חיו'. אך מה שצריך לתפוס, הוא שכל זה הוא רק השלב הראשון של הנסירה, אשר דווקא מתוך זה צצה החיות העצומה והעמוקה ביותר.

משל טוב על כך, הוא ממה שמצוי כיום כאלו המתפרנסים מיצירת סיפורי מתח ועלילות שלא היו ולא נבראו, לציבור הנשים והקטנים, ואחד הכללים הגדולים כשיוצרים סיפור כזה, שכדי שיצא סיפור טוב ומרתק, צריך לגרור את הסיפור למצב של בעיה קשה עד שאין כמעט מוצא, וכמה שיותר נראה שאין מוצא כך זה יצא יותר מעניין; "הוא הגיע לעיירה רחוקה רחוקה, במקום שלא היה שם אף יהודי אחד. ולא היה עליו טלפון ולא שום אפשרות ליצירת קשר, ואף לא הכיר את השפה שמדברים שם וכולי".

העומק בזה הוא בגלל שכמה שאתה נכנס לבעיה קשה יותר, ככה אתה צריך למצוא פתרון יצירתי יותר שלא עולה על הדעת, וזה עושה את הסיפור למעניין. וזה כלל גם בכללות החיים, כשאתה מוצא עצמו עם בעיות קטנות הוא לא יגלה את הכוחות העמוקים שלו, דווקא כשהוא נקלע לבעיה קשה למקום שאין מוצא, אז הוא יוצר פתרון חדש ועמוק יותר, ומוציא את כוחות הנפש הכי עמוקים שלו, וכמה שהבעיה קשה יותר, כך יוולד פתרון עמוק יותר.

ההיסטוריה של כלל ישראל באירופה גם מלמדת זאת. היו באירופה גזירות קשות על היהודים, במדינות רבות נאסר עליהם להחזיק באחוזה חקלאית כל שהיא, שזה היה באותם ימים מקור המחיה העיקרי, אבל דווקא זה גרם שבסופו של דבר כל הבנקים באירופה היו שייכים ליהודים, והם היו בסופו של דבר העשירים הגדולים שכל שרי האוצר של המדינה היו זקוקים לטובות שלהם, בעוד שאילולי החוקים המגבילים, הם היו נשארים חקלאים גסים ככל האיכרים האירופאיים. ואכן

חלק גדול מהחכמה הגשמית של כלל ישראל בא דווקא מחמת היותם נרדפים כל השנים, שהיו צריכים להמציא תמיד פתרונות חדשים כדי לשרוד.

וזה הסוד של ה'נסירה', שבכדי שימצא האדם את הטוב העמוק הגנוז בקרבו, לקח השי"ת את האדם והכניס אותו למצב שעלול לייצר מטבע הדברים בעיות גדולות, בכדי שיצטרך לדלות מתוכו כוחות עמוקים שרק בהם יוכל להתעלות ולהתגבר על כל המכשולים, עד שנמצא שבעצם דווקא החיסרון הזו היא הטובה הכי גדולה בשבילו, כי הוא מגלה את הכוחות העמוקים של האדם, ואת דרגת האדם הראויה; דווקא כשאשתו של ר' בערצ'י, מהסיפור הידוע של ה'בית אהרן', תהפוך לו את השולחן ואת הדי' כסות מכעס, זה מה שיגלה בו אור עמוק ועליון כזה שכל צדיקי הדור לא זכו לכך, וכך בכל אדם במצב שלו.

כל הנבראים שנבראו מראשית הבריאה ועד בריאת האדם, אינם מחדשים ואינם מתחדשים בשום דבר, ובמקומות שלא נגעה בהם יד האדם; אפשר לברך ברכת "עושה מעשה בראשית", כי הכל עומד על מכונו כמו מעת בריאת בראשית, במחזורי הטבע ההולך וסובב באותו מצב, יום ולילה לא ישבותו. ורק היכן שיד האדם מגעת שם שום דבר אינו נשאר על עמדו, והכל מתחדש תמיד בהמצאות ורעיונות חדשות. ובאמת אלמלא היה האדם מושלם והיה לו דבש וחלב תחת לשונו, ואשתו עמו בתולדה, היה האדם נמשל כבהמות נדמה, ולא

דווקא הנסירה והריחוק הוא המביא את האדם לחצוב ולנסוד בעומק נפשו ולדלות משם מטמוניות עמוקות ומרגליות טובות

היה עולה בדעתו לחדש ולהמציא חדשות, ורק מחמת שננסר מהאדם טובתו, וצריך הוא לחזור אחר אבידתו, (הן אבידת צלעו דא אשתו, והן אבידת מזונו - שהוא ג"כ חלקים מניצוצי נפשו שאבדו ממנו, ובפנימיות גם הם בשם 'אשה' יכונו), הוא זה המביאו להעמיק בדעתו ובשכלו להמציא המצאות ולמצוא תחבולות להגיע אל מבוקשו, נמצא שדווקא הנסירה והריחוק הוא המביא את האדם לחצוב ולנסוד בעומק נפשו ולדלות משם מטמוניות עמוקות ומרגליות טובות, ורק כאשר יגע וחיפש עד אשר 'מצא אשה', על ידי זה 'מצא טוב'.

וזה הענין שהתקיעת שופר - שהוא סוד התגלות פנימיות החיות שבנפש - בא דווקא מתוך הדורמיטא והשינה, כי דווקא מתוך השינה וההסתר של הדורמיטא; שהוא המביא את האדם לחפור ולגלות את עומק נפשו ועומק דעתו ושכלו, משם ימצא את שאהבה נפשו עומק פנימי עמוק מיני עמוק, ודווקא "ממעמקים קראתיך ה' - כאשר נמצא בעומק ההסתר, משם קורא וממשיך ומגלה את שם הוי"ה, כל התפילות וכל ההתחזקות והאמונה שלנו הכל נמסר ונחצב מעומק נשמתינו על ידי זה שתורתנו וצרכינו מנתר ורחוק מאיתנו.

ה' השני מתקיע'

וזה הענין מה שמשמע מהאריז"ל והר"ש שהשופר עצמו הוא חלק מסוד הנסירה, ולכאורה הרי כפי שמשמע מהפסוקים ה'ויקח אחת מצלעותיו' - שהוא

הנסירה, היה בשעת אשר 'ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם וישן' - היינו בשעת השינה והדורמיטא, וא"כ ה'שופר' שתפקידו לעורר ישנים משינתם ונרדמם ומתרדמתם, בא אכן כס לכאורה אחרי הנסירה, ואינו חלק מהנסירה, (שהרי רק אחרי שהניתוח כבר עבר בהצלחה אז מעוררים את האדם שוב מהתרדמה).

ולדברינו יובן, כי הנה ההתעוררות שעל ידי קול השופר; אינו רק לסלק את השינה, ולהשיב את המצב שהיה כאשר היה ניעור טרם השינה, אלא עיקר ענין השופר הוא התגלות הפנימיות והמוחין החדשים, מה שלא עלה בדעתו כלל טרם תרדמתו, כי בכדי להתגבר על ההסתר והתרדמה מוכרח לעורר בעצמו כוחות פנימיים עמוקים, ורק בכוחם יוכל להתחזק ולהתעורר מתרדמתו. וכוחות ומוחין פנימיים **אלו הוא בעצם תולדה ותוצאה מהתרדמה עצמה** ונחשבים כחלק ממנה.

וממילא שפיר נחשב ההתעוררות שעל ידי קול השופר כחלק מהנסירה הבא יחד עם הדורמיטא, כי אכן מוחין נפלאים אלו באים יחד ומתוך השינה. ולא עוד אלא שזהו העיקר והשלמות של הנסירה; לנסוד ולחצוב את הכוחות העמוקים הנסתרים בעומק ופנימיות נפשו. (ובזה יתיישבו יחד ב' הפירושים הנוכחים למעלה, למה המשכת שפע החיים והפריסה בשם 'זיתוך' יכונו, כי דווקא ע"י חיתוך וחילוק השפע בין בני העולם הגורם לחיסרון ותחרות, הוא המביא את האדם להעמיק בנפשו ודעתו, ולחצוב ולנסוד שפע הפנימי ממקור השפע העליון).

וזה הוא היום של ראש השנה, השי"ת רוצה לגלות לנו את הטוב הגנוז, וליתן לנו בכל שנה חיים טובים בדרגה גבוה יותר מהחיים שנשפיע בכל השנה הקודמים, (וכדאיאטא באגרת הקודש לבעל התניא ז"ע [אגרת ד] שבכל שנה ושנה יורד ומאיר מחכמה עילאה אור חדש ומחודש שלא היה מאיר עדיין מעולם לארץ העליונה וכו', וכנודע ליי"ח שבכל ר"ה היא הנסירה ומקבלת מוחין חדשים עליונים יותר כו' ואינן מוחין הראשונים שנסתלקו וכו' רק גבוהין יותר), ועל כן הוא נותן לנו יום של 'בניין חוה' ונסירה חדשה; שהוא בחיצוניות שינה והסתר חדש, ולכן 'שנה' הוא מלשון 'שינה' - שבכל שנה נמשך בחי' שינה והסתר חדש, אמנם זה הוא בעצם המביא אותו ליום תרועה' והתעוררות, שהוא סוד קול השופר הנוסר ומוציא ומגלה מפנימיותנו חיות חדש במדרגה רבה ונשגבה למעלה למעלה מכל המדרגות שזכינו עד עכשיו, ונמשך עלינו חיים חדשים דרגא על גבי דרגא, גבוה יותר מכל אשר זכינו עד כה. וזהו ענין "עלה אלקים בתרועה" - כי אלקים ירמוז על התגלות אלוקותו שבתוך העולם, ועל ידי התרועה עולה ומתעלה גילוי אלוקותו, דרגא על גבי דרגא, משנה לשנה.

וזהו הסוד המתבאר מתוך דברי המשנה (ראש השנה לב): **"העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה, השני (היינו, הש"ץ השני שנגש למזבח) מתקיע. ובשעת ההלל (כלומר, ביום טוב כשאומרים הלל) הראשון (הש"ץ הראשון שנגש לשחית) מקרא את ההלל"**

ומסקנת הגמרא במה שונה שופר מהלל, "אמר ר' יוחנן, בשעת גזירת המלכות שנו", וצריך להבין למה המשנה מעמידה דבריה דווקא במצב של גזירה? אמנם איתא מצדיקים ש'גזירת מלכות' ירמוז על הנסירה שבו ננסר ונגזר האשה - דא ספירת המלכות - ביום ראש השנה, והוא הגורם ש'השני מתקיע', 'שני' פירושו גדלות שני, שהוא הגדלות והמדרגה שבאדם זוה על ידי פרי גיעתו בכח ההסתר והנסירה, ואשר זהו סוד תפילת מוסף, שהוא מלשון תוספת והוספה. אבל לעומת זה בשעת ההלל; האדם נמצא במדרגתו הטבעית שהוא בחי' גדלות ראשון, שזו הבריאה הטבעית של האדם לפני כל נסירה וקושי, כי דווקא ע"י הדורמיטא והנסירה ננער האדם ונמשך לו חיים חדשים ממקור החיים.

מעובר מתוך שיעורו של המשפיע הגה"ח ר' בן ציון אפל שליט"א

• תקיעת שופר •
הקול הפשוט שלנו

רבינו הבעש"ט הק' נותן משל על עניין תקיעת שופר, לבן המלך שזרק מבית המלך ותעה ביער במקום חיות ולסטים עד שאבד את כל תוארו ומראהו ואפילו שכח את השפה איך לדבר אל המלך, והוא רוצה לחזור ולדבר אל המלך לעורר את אהבת האב לבנו, אך אינו יודע איך, וכיון שראה שאין לו ברירה הוא הרים את קולו בזעקה פשוטה ללא שום אותיות ומילים, ואז הכיר אותו אביו המלך והכניס אותו אל תוך ההיכל, וזה העניין של השופר, שהוא קול פשוט ללא שום אותיות, שהוא ביטוי לרצון הפנימי שיש בנו בה' ללא שום הסברים.

ובאמת שכשנפתח את זה קצת, יכול כל יהודי להבחין איך הקול הפשוט הזה קיים ופועם בנפשו בעצמה רבה; אתה פוגש יהודי ושואל אותו למה הוא שומר שבת ולמה הוא מקיים תורה ומצוות, והוא יענה לך שזה בגלל שהש"ת רוצה או שהוא מפחד מיראת העונש, אבל כשתמשיך הלאה לחפור בנפשו, תשאל אותו למה הוא יהיה מוכן לעשות כל מאמץ שבעולם כדי להציל את הבן שלו מליפול בפגעי הטכנולוגיה; או למה אם רח"ל הבן שלו יהפוך לפרופסור גדול ולא שומר תורה ומצוות הוא יישב עליו שבעה?! לא יהיו לו את המילים להסביר, זה רצון עמוק כזה הטבוע בעצם הנפש של יהודי, שהוא רוצה להיות יהודי, ואין לו כל ערך לחיים שאינם עם הש"ת, שזה למעלה מכל מילים ומכל הסבר הגיוני.

הקול הפשוט והטבעי הזה שאנו רוצים בהש"ת לא בגלל שום הסבר, ורק בגלל שאנו בעצם מציאותנו אחוזים ודבוקים בו, זה העולה בתקיעת השופר ומעורר כמים הפנים לפנים את הקשר העמוק שיש להש"ת בנו למעלה מכל הסבר.

• בקשת צרכים •

פרנסה עם נשיקה

רביה"ז ב"שולחן הטהור" מביא מהזוהר הקדוש דבר פלא: שלפני שיהודי מתיישב לאכול, הוא צריך להתפלל להש"ת על האוכל ולבקש שיביא לו אוכל די סיפוקו ופרנסתו, ורבים לא מבינים מה הכוונה בזה; וכי אנו צריכים להחדיר בנו חששות שמא הש"ת ישובור לנו את הצלחת פתאום רגע לפני האכילה, או לעשות לו כאב שניים שלא יוכל לאכול? מה העניין להתפלל לפני האכילה על האוכל שכבר נמצא כאן?

אבל באמת שההסבר הוא אחר לגמרי, וכפי שעולה מדברי רביה"ז עצמו שם, כי כשיהודי מתפלל לפני האכילה ואח"כ הוא אוכל הוא מרגיש טעם אחר באוכל, הוא מרגיש שהוא אוכל אוכל שהש"ת נתן לו! וכדי שנכניס בתוכנו את ההרגשה הזו ואת האמת הזו, שנחוש קירבת ה' בעת האכילה, אנו צריכים להתפלל ולפנות אל הש"ת לפני האכילה.

כך נגש יהודי אל התפילות בראש השנה, זו מתנה מיוחדת שהש"ת נתן לנו, שאחת בשנה אנו מבקשים ממנו את כל הצרכים שלנו, שהוא בעצמו יתן לנו אותם! אחת בשנה אנו זוכים להחדיר בתוכנו היטב את האמת שכל מה שיש לנו הוא מאתו ית'; מסתובבים בעצם ראש השנה אלפי גויים שכלל לא באים להתפלל בביהמ"ד בראש השנה על השנה הבעל"ט ויתכן שגם עליהם תעבור שנה טובה ומתוקה אבל הם לא ירגישו שהש"ת נתן להם את זה! רק היהודי שבכה ב'ברך עלינו שנה טובה' הוא ירגיש בכל השנה המבורכת שתבוא עליו, שהוא קיבל את זה מהש"ת. בכל כסף שהוא ירויח ובכל הצלחה בבני חיי ומזוני, הוא ירגיש נשיקות של אהבה מהש"ת, ש'אכן שמע אלקים, הקשיב בקול תפלתו'.

• בקשת צרכים •

ההמלכה בדרגה שלך

יש התבטאות חריפה מהרה"ק ר' פינחס מקארץ זי"ע על יהודי העומד בראש השנה כשבלבו מעיקה באמת דאגת הפרנסה והבני חיי ומזוני לשנה הבאה, והוא מתעלם ממה שמעיק לו באמת ומתפלל על מלכות שמים ועל רוחניות, ובלשון קדשו "שטים רעדן זיך איין צווחין ככלבין הב הב, ומתפללים רק על יראת שמים ועל רוחניות, דאס האבן זיי נישט און דאס בעטן זיי נישט", כלומר שהוא נשאר קרח מכאן ומכאן, כאשר מצד אחד הוא לא בדרגה שיהיה איכפת לו כ"כ מיראת שמים, אבל בגלל שהוא מרמה את עצמו שהוא בדרגה הזו הוא לא מתפלל על הפרנסה שהוא כן צריך.

העומק שבמימרא הזו היא, שיהודי צריך לתפוס שראש השנה הוא זמן של מלכות שמים, וכשמדובר במלכות שמים כל אחד צריך להמליך במקום שלו. ואם כן כשיהודי מוצא עצמו שה' העמיד אותו לעת עתה במצב שהוא חושב על צרכי עצמו יותר מעל הרוחניות, זה אומר שהוא צריך לגלות מלכות שמים במקום הזה. דהיינו להמליך את הש"ת על הגשמיים שלו, להכיר שכל הכסף שהוא מרויח, וכל הנחת והבריאות שיש לו הכל נגזר ועומד רק מאת ה', שרק הוא נתן לו את זה עד היום, וזה תלוי רק בו ית' לשנה הבאה.

אבל אם הוא מחליט לרמות את עצמו ולהתפלל על יראת שמים כשהוא לא באמת שם, הוא הרי הפסיד את המלכת ה' במקום ששלחו אותו להמליך, ונשאר קרח מכאן ומכאן. חסידים היו משתמשים על העניין הזה, במשל מאותו כפרי נבער ברוסיה שאמר פעם לחבריו שהוא מוכן לתת כל דבר בעולם לאמא רוסיה, ואמר בהתלהבות, אם יהיו לי אוצרות זהב הגדולות ככל מוסקבה אמסור הכל לאמא רוסיה! אם יהיו לי אחוזות על פני מדינות שלימות אמסור הכל לאמא רוסיה! וכן הרחיב ברוב התרגשות, עד שקטע אותו מישהו ואמר לו שהוא לא צריך ממנו אוצר של זהב, אבל הוא צריך איזה פרה מהרפת שלו להגיש בשר לחיילי הצאר אם הוא נותן לו רשות לקחת?... ואז שככה התלהבותו פתאום...

• יום הדין •

יום שנשפך טובה וברכה

מישהו נשאל: אם זה היה תלוי בכך אם הש"ת יזכור ממך בראש השנה ויעביר אותך לפניו כבני מרון או לא, מה היית בוחר, שיזכור ממך או עדיף שלא?...

הוא חשב לרגע וענה "תלוי, אם בגלל שיזכור בי הוא יתן לי עשירות ודאי שאסכים אבל אם בגלל שיזכור בי יחליט לתת לי ח"ו איזה חבילה לא טובה אז עדיף שלא יזכור..."

זוהי אחת הטעיות בתפיסה שרבים טועים במהותו של יום ראש השנה, לא קולטים שזה יום מופלא שהש"ת בא לשפוך בעולם שפע עצום של חיות וברכה וכל טוב. הרי ברור שאם יגיע בעיר, איזה שופט קשוח שמגיע אחת בשנה לשפוט את כולם ולגבות חשבון מכולם, שכולם ירוצו למערות ויבקשו לחסוך את הפגישה איתו... אבל נתאר לעצמנו שפעם אחת בשנה מגיע עשיר גדול לעיר, לחלק לתושבי העיר את קצבת הפרנסה שלהם לשנה הבאה, הוא מחלק את זה לפי הבנתו ולאחד הוא נותן עשר אלף דולר לחודש, ולשני רק שתיים, אבל זה היום הגדול שמקבלים את השפע, ודאי שזה יהיה אז יום שמחה עצום שנחכה לו כל השנה.

חרדת הדין, כיצד?

כיצד צריכים להתייחס לחרדת הדין של ראש השנה? וכיצד זה מסתדר עם ההלכות של "אכלו משמנים ושתו ממתקים" ומה שצריכים להיות "בטוחים שיעשו להם נס"? מה בין שלשת היראות? ומה פשר הרעש הגדול והאור המיוחד של פיוט 'ונתנה תוקף'?

שאלה:

כל שנה אני מסתבך עם פחד הדין של ראש השנה. מצד אחד זה מלחיץ מאוד, כי כשאני מתחיל לחשוב שבעצם כל חיי על כף המאזניים, זה משתק ומפחיד עד מאוד, ובפרט כאשר עוד מפרטים ב'ונתנה תוקף' את כל ה'מי'... כך שרוצים לברוח מכל המחשבות הללו. מצד שני, להתעלם מהמשפט ולנסות לטמון את הראש בחול, לא יעזור לי מאומה, ונראה לי שזה גם לא נכון.

כבר שמעתי את כל הדיבורים שאצל חסידים עשו ספק ממלכות שמים ולא מפחד הדין, אבל אני לא מצליח להבין לאן נסתלק הפחד שעה שספרי חיים וספרי מתים פתוחים, וממה חסידים כן מפחדים - שהרי אין ספק שראש השנה הוא יום דין ומורא גדול.

אז אולי אפשר להבהיר ולברר סוגיא סבוכה זו אחת ולתמיד?

תשובה:

האמת היא, שהסתירה - לכאורה - שהעלית, כבר מפורשת בדברי חז"ל. מצד אחד נאמר על היום הזה "אכלו משמנים ושתו ממתקים כי חדות היא מעוזכם", מצד שני אין אומרים בו הלל משום ש'ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפני ואתם אומרים שירה". מצד אחד נפסק בהלכה שמסתפרים ומתעטפים לבנים כי "בטוחים שיעשה להם נס", ולא כדרכו של העומד להשפט המתעטף שחורים, ומצד שני אנחנו כן אומרים פיוטים רבים על חרדת הדין הגדולה. השאלה שלך זועקת אפוא עד מאוד: מה קורה פה? צריכים חרדת הדין או בטחון? צריכים משמנים וממתקים או אסור לומר הלל? איך משתלבים שני הקצוות כאחד?

ועל כך נרחיב הפעם את הדיבורים בעז"ה:

א.

ישנם שלשה סוגי פחד כלליים בראש השנה, והם משתלבים בעבודת היום כל אחד באופן אחר.

ונתחיל עם הפחד הפשוט: **יראת העונש**. האדם עומד ביום שבו מחליטים אם לתת לו שנה נוספת, וזה מפחיד מאוד. שום דבר לא בטוח, הכל עומד בפני דיון. זה כולל לא רק את הפרנסה, הבריאות, הילדים, אלא גם את החיים עצמם. זה לא משפט על מיליון ש"ח, אלא משפט שמתחיל להתחלה: מי אומר שהוא צריך לחיות? מי אומר שהוא צריך להיות כאן בכלל?

כמובן שזה מפחיד מאוד. האדם קולט ששום דבר לא בטוח, והכל מוטל בספק. הוא לא יכול להגיד על אפילו גרם אחד ממה שיש לו - שזה כן בטוח. הכל נתון בשאלת קיום. על הכל הולכים לדון, על כל פרט ופרט. וכמובן, ש"מי יצדק לפניך בדין", ואין לו שום פתחון פה ודרך מילוט.

האם הפחד הזה הוא דבר טוב? כן! "האלקים עשה שייראו מלפניו", האדם צריך את היראה הזאת! זה דבר

טוב מאוד! אבל לא כשלעצמו. אין שום מטרה בפחד הזה בפני עצמו. **מטרת הפחד הזה היא להביא את ההיפך ממש: בטחון.**

ב.

כאן חשוב מאוד להבין: הקב"ה אינו רוצה להפחיד את בניו חביביו, זאת ועוד, הרי כפי שלמדנו בטור, הפחד האמור סופו להתמוגג, שהרי כשיהודי יתחיל להתבונן מי השופט שלו, שזה אביו אוהבו בעל הרחמים הטוב והמטיב, הוא פשוט הולך להירגע ולהרגיש בטוח שאביו יעשה לו נס. אלא מה: זוהי אכן מטרת הפחד, להביא את האדם אל הבטחון הזה בהשי"ת.

ההסבר הוא פשוט: כשאדם מסתובב רגוע ובטוח בעצמו, הוא ח"ו נפרד מהשי"ת, והוא גם לא בטוח כלל, שהרי אם לא מצד חסדי ורחמי ומציאות השי"ת, הוא בתוך רגע אפס ואין. כאשר מגיעה שנה חדשה, הקב"ה רוצה לתת לו את מציאותו השלימה, הרחמים האינסופיים; שהוא יהיה דבוק אליו ושהוא יהיה בטוח באמת. אבל האדם לא יכול לקבל את זה משום שהוא מצטופף בקונכייתו המוגבלת ומאמין בכוחות טבע מוגבלים שאין בהם כלום. הוא חי בפירוד, בהגבלה, בצמצום, והוא גם שרוי בעצם בסכנה הכי גדולה, שהרי אם הוא יחשוב קצת, הוא פשוט ירעד מפחד כל רגע: מה יקרה איתי ברגע הבא? הנשימה הבאה לא ברורה לו.

כדי להוציא אותו מן החור וההעדר הזה, מביא עליו הקב"ה פחד הדין. כשאדם תופס שכל חייו תלויים לו מנגד, ואין לו שום דרך לבטוח על עצמו, אפילו לא במאומה, הוא קולט שאין לו על מי להישען אלא על אביו שבשמים. הוא תופס שהוא אמנם לא יכול כלום, והפחד נורא, אבל מצד אביו שבשמים, מקור הרחמים והטוב האמיתי, אוהבו עד אין קץ, הוא יכול להיות בטוח ורגוע לגמרי, ובפרט שהקב"ה משכין אורו בתוכו עצמו, הרי יש לו את כל השלימות והשפע שבעולם, ואז אין לך אדם בטוח ורגוע כמוהו, מלא שמחה וחדוה כי ה' תפארת מעוזו.

הפחד נובע מכך שהאדם הוא בעל חסרון. הוא יכול לאבד את זה ואת זה ואת זה ואת זה ובעצם את הכל. הוא חסר כל. האדם בעל חסרון כל כך גדול, שאין לו שום דבר ואפילו את עצמו, ולכן זה מובן מאוד שהוא רועד מפחד כל רגע מה יהיה איתי ברגע הבא. אבל לעומת זאת, יהודי דבוק בהשי"ת, דבוק במקור הטוב, בתכלית השלימות, ולא חסר לו מאומה. ולכן, כשיהודי מגיע לרגע שהוא מפסיק לבטוח בעצמו, והוא מגיע לרגע של חוסר אונים - הוא לא מרגיש שעולמו התמוטט, אלא אדרבה, שעולמו המעורער והמדומיין שממילא לא היה יציב ואמיתי כלל, הוא שהתמוטט. בבת אחת הוא נשאב לעולם אמיתי שבו יש לו הכל מכל כל וכל. הוא זוכה לרחמי השי"ת וטובו וחסדו הגדול שנותן לו הכל, כלשון רש"י "תמיד אני ביניכם ומוזמן לכל צריככם". הוא קולט שיש לו את הקב"ה כל רגע, והוא ישפיע לו מעתה רחמי וחסדי האינסופיים, ומכיון שכן הוא פשוט נהיה הבטוח ביותר עלי אדמות.

ג.

אמור מעתה, יש כאן דבר שמטרתו היא ממש היפכו: פחד הדין ממש לא נועד להפחיד, אלא ממש להיפך! ראש השנה איננו זמן ריחוק אלא זמן קירוב, ובהכרח שפחד הדין נועד לקרבו! לא רוצים שתפחד ותתרחק, אלא שתהיה מקורב ודבוק וכתוצאה מכך גם הרגוע ביותר עלי אדמות. **זוהי 'המתקת הדינים' בשורשה שאנו עושים בראש השנה**, כאשר קולטים שכל מטרת הדינים היא אהבה וקירוב. הפחד איננו מטרה. האהבה והקירוב הם המטרה. הדרך לכך עוברת אצל הפחד, משום שהפחד מרסק לך את השאננות הנשענת על קנה רצון, ומאפשר לך לבוא לבטחון אמיתי ושלווה אמיתית לגמרי, שזה בא רק עם הדביקות בהשי"ת.

נמצא אפוא שפחד הדין מקרב מאוד מאוד, כי הוא גורם להמשיך רחמי וחסדי ה' בלי גבול, מפני שממה שהאדם קולט יותר שהוא בעל חסרון מצד עצמו - הוא ממשיך על עצמו עד אין סוף רחמים וחסדים ושלימות מצדו יתברך. ועל כך אומר בעל ה'תניא' בביאור הכתוב "חסדי ה' כי לא תמנו" - שדווקא בגלל זה שאנחנו לא 'תמים' ושלמים, אנחנו זוכים לחסדי ה'. כי כמה שאתה יותר קולט שאין לך משל עצמך כלום, הנך יותר קולט שבאמת יש לך הכל מהקב"ה, ואתה זוכה לרחמי וחסדי ה' בלי גבול.

והיינו דברי המאור עינים', שהפחד של ראש השנה מביא לתשובה ודביקות בשורש, וממשיך רחמים וחסדים. כי הפחד מביא את הביטול, ועל ידי כן ממשיך את הבטחון האמיתי. דווקא ההצפה של עוצם החסרון של הנברא, גורם לבטחונו ושלימותו. ולכן יחד עם זה שבראש השנה נשפע פחד, נשפע עמו בטחון. וזאת יש לדעת היטב, שבראש השנה נשפע כח הבטחון לכל השנה, והבטחון בכל השנה תלוי בעבודת הבטחון של ראש השנה, ולכן מי חכם וישיכיל, ידבק מאוד בבטחונו בהשי"ת ביום קדוש זה, ואז יזכה לבטחון בכל השנה.

ד.

כמובן שכל צורת הפחד משתנה לאור האמור. כי עתה אנחנו מבינים שאין שום ענין להשתקע בענין הפחד, אין שום ענין להתעסק עד כמה המצב מפחיד. אכן צריך שיהיה פחד, אך מטרתו היא הבטחון. האדם הנכנס אל הפחד צריך מיד לקלוט את המשמעות שאם כן ששום דבר לא בטוח, הרי שהכל תלוי רק בהשי"ת, הטוב והמטיב שגמל איתו כל חסד מעודו ועד עולם, ולכן הוא משליך עצמו לגמרי על השי"ת, ובוסח בו לחלוטין.

הדבר הזה נכון לא רק לגבי חרדת דין של ראש השנה, אלא לגבי כל חרדה ופחד באשר הוא. כאשר הקב"ה שולח פחד לאדם, המטרה היא הבטחון שאליו יבוא. הפחד מבטל את היש הנפרד שלו, וגורם לו לחפש את המשענת האמיתית והיחידה: בטחון בהשי"ת. ולכן טוב לדעת בכלל, כל אימת שהאדם נקלע לחרדה ופחד, אין לו לתת לפחד להשתלט על רגשותיו, אלא לקלוט שהקב"ה אכן רצה שיאבד כל בטחון אחר, ואז יוכל לבנות את בטחונו היחיד בהשי"ת.

מי שהדברים הללו הם קוץ בעיניו, זה המקטרג. מה שהוא רוצה, זה שיהודים ייקחו את הפחד למחוזות של ריחוק, שיתוק, וייאוש. המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע כותב בשם רבו המגיד הגדול זי"ע, שהכוונה של "רשעים נכתבים למיתה", שהם מתייאשים מגודל הפחד ולא מצליחים לצאת מהבור ועל ידי כן הם ח"ו כותבים עצמם לכך. לעומת זאת יהודי אינו יכול להתייאש מפני הפחד, משום שאם כי אמנם החרדה גדולה, ודווקא משום שהחרדה גדולה והוא מאבד כל הישענות עצמית, יהודי קולט שבעצם אין לו ממה לפחד, כי השופט הוא אבי ומלכי הגדול והרחמן, אשר הוא מקור הטוב ורחמי וחסדיו בלי גבול, ואוהב אותי עד אין קץ, כי אני בנו וחלק אלוך ממעל ממש, ודבוק ומאוחד בו לגמרי, ולכן הוא יוציא אותי מהבור, הוא יעזור לי לתקן את מעשי, בו אדבק ובו אבטח. אמנם כשלעצמי אני עמוק בבור, ואני רועד מפחד, אבל מי ביקשני להבטיח את עצמי? וכי אני יכול להבטיח את עצמי? הרי תלוי אני ממילא בחסדי הבורא, והוא יעלני מט"ט היון ויקם על סלע רגלי.

זוהי משמעות הכתוב "ממך אליך אברך". הקב"ה עושה את הפחד כדי שאנחנו נקלוט שאנחנו לא בטוחים בעצמנו, אבל הדרך אינה לשקוע בייאוש על גודל מעשינו הרעים, אלא להיפך, להישען על רחמי ה' האינסופיים, אשר פותח יד בתשובה לקבל פושעים וחסאים, ומרחם על בניו ללא תנאי וללא גבול, גם כאשר אינם ראויים כלל וכלל.

ה.

נסכם את העבודה למעשה לבניתיים:

א. אמנם נדרש פחד הדין, אבל לא בצורה רגשית. האדם אינו צריך לחיות באופן רגשי את הפחד, שאז זה גורם לשיתוק ואובדן הדעת, אלא להתבונן בו בצורה שכלית. דהיינו, להכיר בשרש הפחד, שמצדו שום דבר לא בטוח ויסודו מעפר וסופו לעפר והרי הוא כחרס הנשבר, והוא תלוי לגמרי במלך קל חי וקיים. פחד כזה יביא אותו אל הביטול, שהוא אשר יביא אותו אל הבטחון.

ב. אין לאדם לחשוב מחשבות שהוא אינו מסוגל לתקן את עצמו - אשר אלו הן מחשבות המקטרג כאמור לעיל - מפני שאדרבה, דווקא כשאנו יכול לתקן את עצמו, הרי רחמי ה' הם כל כך גדולים עד אין קץ, והוא יתברך יעזור לו לתקן את עצמו. לרחמי יתברך אין גבול, ובפרט כשאדם מכיר שאין לו כלום משלו. כך שאין מציאות שהאדם יהיה מיואש ומשותק, בכל מצב שהוא, השי"ת יעזרהו.

ג. העיקר זה להשקיע את כל המחשבה בהשי"ת, להכיר שאין עוד שום מציאות מבלעדיו יתברך, הוא אלקינו הוא אבינו מלכנו ואנחנו בניו ועבדיו, ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, ורחמי השי"ת הם בלי גבול, ואהבתו אלינו עד אין קץ, ודבוקים אנחנו בו לגמרי, וממילא אנחנו בטוחים לגמרי, כי בו ואצלו לא ישלש שום חסרון, ובוודאי מאוצר מתנת חינוך יחנונו, ובו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו.

ד. ראוי לחשוב מחשבות ולהתבונן בגודל טוב ה'. כי זאת צריך להבין בכלל, ש'מחשבת הבטחון', שהיא היא עיקרה של כל עבודת הבטחון, היא ההכרה בטוב ה'. כשאדם קולט כמה חסד ורחמים השי"ת משפיע בבריא, לרעים ולטובים, הוא בוטח בדרך ממילא. ולכן ראוי להתבונן כמה טוב עצום וחסדיו נפלאים קיבלנו בכל השנה האחרונה, החל מהחיים עצמם והמשך בבריא ובמזון ובנחת ועוד אלף אלפי אפלים רבבות פרטים של טוב נפלא שזכינו לקבל בשנה

האחרונה. כמה שהאדם יקלוט יותר שהקב"ה ממטר עליו שפע של חסדים, ואפילו רשע הבוטח בה' חסד יסובבנו, יתחזק בטחונו.

ה. בעת תקיעת שופר, עבודת האדם היא להכיר שאין לו כלום אלא את השי"ת, ורחמי השי"ת הם בלי גבול, והוא יתברך אף יחזיר אותו בתשובה אליו. ועל כך נאמר שבעת תקיעת שופר "נצח רחימו דבנוי לרחימו דמשפט", שאהבת השי"ת לבניו ניצחה את אהבת המשפט, משום של עצם המשפט הוא להעמיד את האמת במקומה, והאמת האמיתית ביותר היא הדביקות בין ישראל לאביהם שבשמים.

ו.

עד כאן עסקנו בסוג הראשון של הפחד - יראת העונש. אך ישנו פחד עמוק מכך, והוא **יראת החטא**. דהיינו שהאדם כבר במדרגה שאין אכפת לו העונש, משום שמבין שהעונש בא בסך הכל לתקן את הפגם. מה שאכפת לו הוא שלא ייכשל בעצם החטא, שהוא הריחוק מהשי"ת. ולכן הוא מתיירא ומתפחד עד מאוד בראש השנה, שמה לא יצליח למחוק את עוונותיו וכתוצאה מכך יתרחק מהשי"ת. כמו שמבואר בתוספות, שהדין בראש השנה הוא לחיי רוחניות, כמה דביקות תהיה לנו בהשי"ת.

אך גם פחד זה צריך להביא בטחון, כנודע שגם ברוחניות צריכים בטחון. ולכן האדם צריך לשוב בתשובה ולהיות בטוח בהשי"ת שיקבל תשובתו, שאף כי הרבה לחטוא ולפשוע, עם כל זה רחמי ה' הם אין סוף ואין קץ, מה גם ש'לא ירח ממנו נידח', והקב"ה רוצה ומשתוקק שכל יהודי יחזור אליו, ולכן בוודאי ובוודאי יקבל תשובתו.

וממילא גם כשהפחד הינו יראה פנימית זו, עדיין אינו מטרה בפני עצמו, אלא צריך להביא בטחון בהשי"ת ובגודל רחמי וחסדיו, שבוודאי יקרבו אליו בכל אופן ומצב.

ז.

וכאן אנו מגיעים אל הפחד השלישי, שבאמת הפחד הזה הוא אכן המטרה בעצמה, והפחד הזה אינו משתק ומלחיץ כלל אלא להיפך. הפחד הזה הוא: **יראת הרוממות**. אין זה פחד מחסרון כלשהו שעלול לקרות, אלא דווקא מצד גודל הדביקות, ומגודל ההתגלות של רוממות קל, האדם קולט את עצם אפסיותו, עד שארכבותיו דא לדא נקשן מפחד ה' והדר גאונו. לא רק שהקב"ה אינו מעניש אותו, אלא שהוא עוד בוטח לגמרי בהקב"ה שמספק לו לגמרי את כל צרכיו והרבה יותר מכך, ואף על פי כן הוא מתיירא יראה גדולה ופנימית, מצד השגת אלקותו יתברך.

כשאדם יש לו 'יראת העונש' או 'יראת חטא', אומרים לו: היכנס לעבודת הבטחון. אבל דווקא כאשר הוא נכנס לעבודת הבטחון, ומתדבק בהשי"ת, הוא מגיע ליראה אמיתית ואחרת לגמרי. ההבדל הגדול הוא, שעד עכשיו, כשנתיירא מן העונש ומן החטא, הגיעה היראה דווקא מצד זה שלא היה דבוק בהשי"ת, שהרי כשהוא דבוק אין לו ממה להתיירא כלל וכלל. אולם עתה, דווקא מצד זה שהוא דבוק בהשי"ת הוא מתיירא, משום שהוא לא מתיירא שמשוהו יקרה לו, אלא הוא מתיירא מגודל רוממותו אין סוף. וזוהי תכלית הדביקות והקירבה.

ובאמת זהו המצב האמיתי והשורשי של הפחד המתגלה בראש השנה, שהקב"ה מתגלה ברוממות כזו לבניו חביביו, ומעלה אותם למקום רם ונשגב מעל כל סדר

ההשתלשלות, עד אשר הנברא מאבד את כל מציאותו בפני גדלות השי"ת ומתפחד יראה מרוממת ומתוקה ומקרבת מגודל ההתגלות והדביקות. אל הפחד הזה יש לשאוף ואליו צריך להגיע.

ח.

לסיים, נציע בקצרה את המבט המאיר על פיוט 'ונתנה תוקף'.

קודם כל יש להבין, מהי מעלתו המיוחדת שבפיוט זה יותר מכל אלפי הפיוטים הכתובים במחזור? התשובה היא, שפיוט זה נתחבר על ידי הקדוש רבי אמנון ממגנצא בעיצומה של מסירת נפש, ולכן פיוט זה ממשיך אור של מסירת נפש, שכנודע, הוא האור הכי פנימי, שמבטא את דביקותו של יהודי עמוק עמוק, עד אשר מוכן למסור נפשו עבור השי"ת, משום שהוא אחד עמו לגמרי ולכן אינו יכול להתנתק מעצם מציאותו.

אור מסירת נפש גם ממתיק את כל הדינים, ומכאן מקבל הפיוט הזה את קדושתו. שכשם שהשופר ממתיק את הדינים ומעביר את הקב"ה מכסא רחמים לכסא דין, כך גם פיוט זה, מביא המתקת הדינים בשורשם, ולכן, דווקא משום כך מזכירים שם "ומי יחיה" וכן כל ה"מי", שבגימטריא חמשים, שרומז לשער החמשים שמעל הטבע, כדי להמתיק את הדינים ולעורר רחמים בדין.

אך כאמור וכפי שנתבאר בארוכה, סדר המתקת הדינים הוא דווקא בכך שהאדם קולט שמצד עצמו הוא אמנם חסר בטחון, אך מצד השי"ת בוודאי יוציא לצדק דינו. לכן צריך לומר את הפיוט באופן של קרבת השי"ת. דהיינו, שמתחילה כאשר מדברים מפחד ה' והדר גאונו המתגלה ביום הזה, אכן יש להתדבק ביראת הרוממות של התגלות יחודו יתברך, אך לאחר מכן צריך לעבור לסוגיא של בטחון ברחמי השי"ת, ולהתבונן ש"כבקרית רועה עדרו מעביר צאנו תחת שבטו", כן הקב"ה מתייחס אלינו באהבה בחביבות וברחמים לכל יחיד ויחיד, ומרחם עלינו ומשפיע לנו כל טוב, כי אנחנו עמו וצאן מרעייתו.

כמוכן שאין מקום למחשבות שליליות של "מי יחיה", שהרי אדרבה, בטוחים אנו בחסדיו יתברך שבוודאי יחיה, אלא צריכים לקלוט ש"מי" - הרי זה רומז לשער החמשים שמעל הטבע, הוא מהווה ומחיה. ואדרבה, גם בנקודה זו טמונה סוד ההמתקה: שכן כאשר מזכירים את כל המצבים הבלתי ראויים וההסותרות המוזכרות בכל הפיוט, מוסיפים "מי", לאמר להתוודע ולהגלות, שזה רק השי"ת עושה את הכל, ואפילו בהסתרה שבתוך ההסתרה בוודאי גם שם נמצא השי"ת, מקור הרחמים, כי הוא יתברך עושה הכל לתיקון נשמות ישראל (וזו מנחם ומשיב את הנפש אף כאשר עדיין ישנה הסתרה, ולדוגמה ידוע הסיפור, שכשהגיע הגה"ק ר' מיכאל דוב ווייסמאנדל זצוק"ל לארה"ב אחרי המלחמה, לאחר שניסה בכל הכוחות להציל את ישראל מהשמדה, ולא העוילו לו תחנוניו אצל שלטונות ארה"ב ועסקני הציונים וכו', היה בשברון לב עמוק ומיאן להתנחם, והגיע להגה"ק הריי"צ מליובאוויטש זי"ע וסיפר לו את כל התלאה, ויען לו הריי"צ: "און וער האט דאס אלעס געטאן?". כלומר מי עשה כל אלה, הלא בעל הרחמים והטוב האמיתי? ועל ידי זה נרגע הגרמ"ד לגמרי, ועל ידי האמונה הזאת, שכל ההסותרות אינן כי אם השי"ת, ההסותרות מתבלטות וכבר אין צריכים לכל העונשים הללו, והשי"ת עושה את התיקונים הללו בדרכי חסד ורחמים ובטוב הגלוי. הרי זו המתקת כל הדינים, כי על ידי שמגלים את הטוב שבהם, גורמים שיתגלה טובם באמת ובשלימות.

ויה"ר שזכה ליראת ה' לחיים - שהיראה תביא אותנו לחיים עם השי"ת.

